

Til: Familie- og kulturkomiteen

Oslo, 14. oktober 2026

Budsjetthøring: Familie- og kulturkomiteen

Rådet for psykisk helse er en ideell paraplyorganisasjon med 35 medlemsorganisasjoner som samler erfaring, interesseorganisasjoner og ulike fag- og profesjonsmiljøer innen psykisk helse. Sammen med våre medlemsorganisasjoner jobber vi for å fremme god psykisk helse i befolkningen gjennom kunnskapsutvikling og -formidling.

Innpillet løfter fram fire områder vi mener bør prioriteres i det videre budsjettarbeidet: styrking av institusjonsbarnevernet, forebygging av ungdomskriminalitet, det nye kommunale forebyggingsprogrammet og oppfølging av opptappingsplanen mot vold og overgrep.

Styrkingen av institusjonsbarnevernet (Kap. 855 – Statlig forvaltning av barnevernet)

Vi støtter forslaget om å styrke institusjonsbarnevernet med 707 millioner. Av dette skal 507 millioner i hovedsak dekke økt etterspørsel og kostnader, mens 200 millioner skal styrke grunnkapasiteten gjennom flere institusjonsplasser. Dette er en viktig satsing for å sikre at barn som ikke kan bo hjemme, får et forsvarlig tilbud. Vi etterlyser samtidig en tydeligere vurdering av hvordan ressursene best kan brukes for å forebygge at barn og unge med sammensatte utfordringer ender i kriminalitet og fengsel. Kunnskapsgrunnlaget for satsingen mot ungdomskriminalitet viser at de aller fleste barna som havner i ungdomsfengsel, allerede har hatt tiltak i barnevernet. Når en plass i ungdomsfengsel koster rundt 10 millioner kroner årlig, bør vi stille spørsmål ved om en større satsing på institusjonsbarnevernet kunne gi bedre forebyggende effekt. Det kunne også bidratt til å finansiere ambisjonen om mer robuste fagmiljøer, bedre oppfølging og færre flyttinger for sårbare barn.

For barn som allerede har opplevd omsorgssvikt, vold eller gjentatte brudd i relasjoner, kan nye flyttinger innebære ytterligere belastninger. Styrkingen må derfor ikke bare måles i antall plasser, men også i kvaliteten på tilbudet, stabile fagmiljøer og kompetanse om psykisk helse, traumer og vold.

Regjeringen foreslår 45,6 millioner til lovendringer som skal gi barnevernsinstitusjonene bedre mulighet til å beskytte barn mot alvorlig kriminalitet og rekruttering til kriminelle miljøer.

Vi anerkjenner behovet for slike beskyttelsestiltak, men understreker at økte kontrollmuligheter må følges av omsorg, medvirkning, relasjonsarbeid og nødvendig psykisk helsehjelp. Barn som har opplevd alvorlige belastninger, trenger mer enn kontroll for å få en tryggere og bedre utvikling.

Forebygging: MST-team og én-til-én-oppfølging (Kap. 855, post 01 og kap. 846, post 62)

Vi støtter regjeringens forslag om 8,5 millioner til etablering av et nytt MST-team. Vi har tidligere etterlyst økt tilgang til slike kunnskapsbaserte, familieorienterte tiltak. MST gir tett oppfølging av ungdom og familier i hjemmet og nærmiljøet, og FHI og Bufdir har dokumentasjon som sannsynliggjør ønsket effekt. Vi ønsker finansiering av nyere norske effektstudier og en bredere tiltaksutrudding dersom det viser seg at MST fortsatt reduserer alvorlig normbrytende atferd i møte med dagens utfordringer. Vi er videre positive til styrkingen av én-til-én-oppfølgingen med 9,3 millioner. Bevilgningen innebærer en økonomisk styrking av tilbudet i de ti kommunene som allerede omfattes av ordningen, og er ikke en geografisk utvidelse. I påvente av resultatene av Bufdirs følgeevaluering ønsker vi en vurdering av behovet for utrudding i flere kommuner dersom antatt effekt blir dokumentert innenfor perioden. Barn og unge som begår eller står i fare for å begå kriminalitet

har svært ofte vært utsatt for vold. Skal vi forebygge kriminalitet, holder det ikke med raskere reaksjoner og tettere kontroll. Vi må også forstå og behandle det som ligger bak atferden.

Kommunalt forebyggingsprogram: Sikre målrettet innsats og tidlig hjelp (Kap. 846, post 63)

Regjeringen foreslår å samle flere forebyggende tilskuddsordninger i et nytt kommunalt forebyggingsprogram for barn og unge, med en samlet ramme på om lag 1,025 milliarder kroner. Dette kan gi kommunene bedre muligheter til å se tiltak i sammenheng, styrke samarbeidet mellom tjenestene og tilpasse innsatsen til lokale behov. Samtidig innebærer programmet i stor grad en omlegging av eksisterende tilskudd, blant annet til foreldrestøtte og inkludering. Det er viktig at omleggingen ikke svekker etablerte fagmiljøer, kompetanse eller målrettede tiltak som allerede fungerer.

Helsestasjonene må sikres en sentral rolle i forebyggingsarbeidet. Gjennom regelmessig kontakt med barn og foreldre fra svangerskap og barnets første leveår, har tjenesten en unik mulighet til å avdekke utfordringer og belastninger og gi støtte før problemer utvikles. I tråd med innspill fra 1001-alliansen understreker vi behovet for å sikre helsestasjonenes kapasitet og kompetanse, særlig innen psykisk helse under graviditet og etter fødsel. Omleggingen må ikke svekke dette viktige lavterskeltilbudet.

Forebygging av vold og overgrep må fortsatt være en tydelig prioritering. Det er behov for å styrke tidlig hjelp og foreldrestøtte til utsatte familier og videreutvikle kunnskapsbaserte tiltak for barn og unge som viser tegn til alvorlige atferdsvansker, eller som står i fare for å utøve vold eller seksuelle krenkelser. Kommunene må ha nødvendig kompetanse til å avdekke og følge opp vold og overgrep, og samarbeidet med frivillige og ideelle organisasjoner må ivaretas.

Større lokal handlefrihet må følges av tydelige krav til oppfølging og resultater. Vi ber komiteen sikre oversikt over at midlene brukes til formålet, hvilke barn og familier som får hjelp, og om tilbudene varierer mellom kommunene. Det er særlig viktig å følge utviklingen i helsestasjonenes kapasitet og kommunenes innsats mot vold og overgrep. Dersom omleggingen fører til svekket forebygging eller større geografiske forskjeller, må det settes inn nødvendige tiltak. Målet må være at flere barn og familier får tidlig og riktig hjelp, uavhengig av hvor de bor.

Opptappingsplanen mot vold og overgrep må følges opp med konkrete tiltak

Vi støtter ambisjonene i opptappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028). Samtidig er vi bekymret for framdriften. Ved inngangen til andre halvdel av planperioden var kun 32 av 122 tiltak gjennomført, mens 77 var under arbeid og 13 ennå ikke igangsatt.

Skal opptappingsplanen gi resultater, må den følges opp med nødvendige ressurser i statsbudsjettet. Det er særlig viktig å sikre kommunenes kapasitet og kompetanse til å forebygge, avdekke og følge opp vold og overgrep. Dette gjelder både tidlig hjelp til utsatte barn og familier og tiltak rettet mot barn og unge som står i fare for å utøve vold eller seksuelle krenkelser.

Vi ber komiteen sikre at omleggingen til det nye kommunale forebyggingsprogrammet ikke svekker den målrettede innsatsen mot vold og overgrep, og at gjennomføringen av opptappingsplanen gis nødvendig prioritet i budsjettet for 2027.